

Programele bibliografice open source

Denisa Eustasius
2005

1. Open source vs. gratuit

Noțiunea de „open source” este adesea confundată cu cea de „gratuit”. Totuși, nu toate programele gratuite sunt open source și nu toate programele open source sunt gratuite. Așacum le spune și numele, cele open source dau acces liber la codul sursă, astfel încât utilizatorul să-l poată consulta și modifica după propria dorință. El poate fi astfel transformat într-un cu totul alt program. Cele mai multe soluții în cod sursă deschis sunt gratuite, însă există și unele comerciale, în cazul cărora modificarea codului este supusă anumitor condiții.

Diferența dintre cele două rezidă în licența sub care sunt distribuite. Dacă produsele gratuite, mai numite și „libere” (după termenul din limba engleză „free”) utilizează o licență comercială, OSS-urile (open source software) sunt acompaniate de o licență de tip GPL (« General Public Licence ») sau vecină : LGPL (« Lesser General Public Licence »), MPL (« Mozilla Public Licence »), BSD (« Berkeley Standard Distribution »). Aceste licențe se împart în două tipuri copyleft (GNU : « GNU's not Unix ») și non-copyleft (restul: BSD, Apache, ...). Gratuite la început, produsele sub licență non-copyleft pot deveni, prin adăugări ulterioare, software proprietare. Licențele copyleft nu permit aceasta evoluție: codul, indiferent de numărul de modificări aduse produsului, rămâne liber, la dispoziția oricărei persoane care dorește să-l consulte.

Majoritatea softwarelor open source au licență GNU (Gnu's Not Unix). Aceasta a fost creată de Richard Stallman în 1989; versiunea care este utilizată azi este 2.0, datând din 1991. Ea prevede libertatea de a distribui copii ale programului, de a consulta și a schimba codul sursă, de a publica formele modificate (cu obligația de a lăsa vizibil noul cod). În pofida termenilor acestei licențe, de obicei există o singură persoană (sau un număr foarte mic de voluntari) care crează și dezvoltă software-ul. Adesea una sau mai multe liste de discuții sunt disponibile pentru un produs. Una din acestea este dedicată profesioniștilor care discută despre ideile lor și contribuie la îmbunătățirea programului: adaugă noi funcționalități sau le îmbogățesc pe cele existente. Celelalte liste sunt destinate utilizatorilor care adesea nu sunt informaticieni și care cer ajutor pentru problemele întâlnite la instalarea sau folosirea produsului.

Tabelul de mai jos arată principalele diferențe între un program comercial (gratuit sau nu) și unul în cod sursă deschis:

Programe comerciale		Programme open source	
Inconveniente	Cu plata (excepție cele « gratuite »)	Gratuite (majoritatea)	Avantaje
	Accesul la codul sursă nu este permis.	Codul sursă este vizibil și modificabil.	
	Drepturi de copiere și utilizare limitate.	Posibilitate de a copia software-ul de nenumărate ori și de a-l instala pe toate posturile de care e nevoie.	
	Revânzarea produsului e interzisă.	O dată ameliorat sau completat, codul poate fi republicat cu obligația de a pune la dispoziția tuturor celorlalți utilizatori modificările făcute.	

Avantaje	Existența unei garanții și a posibilității de a cere suport tehnic producătorului.	Nu există garanție. Poate fi dificil pentru o instituție de a cere suport tehnic pentru un program open source. Adesea e complicat a găsi consultanți, specialiști, personal care să asigure acest suport. Există producători care oferă gratuit programe OS, dar suport cu plată.	Inconveniente
	Documentație completă și actualizată.	Documentație adesea inexistentă.	
	Performanțe notabile.	De obicei, un software în cod sursă deschis nu are toate funcționalitățile unui program comercial, dar observăm că OSS avansează ca valoare, versiunile evoluează, lacunele sunt acoperite, iar performanțele sunt în creștere.	

2. Programe open source dedicate bibliotecilor

La ora actuală există câteva sute de mii de produse open source, acoperind toate tipurile de programe, și în fiecare zi sunt dezvoltate altele noi.

Pentru a nu cita decât câteva dintre cele mai cunoscute aplicații open source :

- Open Office, KOffice – instrumente de birotică, echivalente Microsoft Office-ului ;
- Linux – cel mai cunoscut și mai utilizat sistem de operare Unix ;
- Free BSD, Open BSD și Net BSD ;
- Apache – mai bine de 50% dintre serverele web din întreaga lume utilizează Apache ;
- Bind – programul care oferă numele DNS (Domain Name Server) pentru tot spațiul Internet ;
- Sendmail – transportul de e-mail cel mai utilizat ;
- Mozilla Thunderbird / Firebird / Konquerator ;
- Open SSL – standardul pentru comunicarea securizată de date pe Internet ;
- Perl, PHP și limbajele PHL (Powerful High Level Languages) precum Python, Ruby și Tcl/Tk;
- Zope – platformă și sistem de aplicații;
- MySQL – SGBDr;
- Bluefish, Quanta - editori Html ;
- Open LDAP – anuar ;
- Ximian evolution, OpenGroupware – Groupware.

În ceea ce privește programele dedicate bibliotecilor sau aplicabile și în biblioteci și centre de documentare, situația este aceeași: produse nenumărate, multe chiar fiind de o mai bună calitate decât cele comerciale. La ora actuală ele sunt folosite pe o scară largă și în continuă creștere în lumea biblioteconomică.

2.1 SIGB-urile : Sisteme Informatizate de Gestiune a Bibliotecilor

Există mai multe, între care cel mai cunoscut este KOHA. Produs de două societăți din Noua-Zeelandă (Horowhenua Library Trust și Katipo Communications Ltd) KOHA este utilizat de un număr mare de structuri biblioteconomice din întreaga lume. Prima versiune oficială a ieșit în 1999, fiind astfel primul sistem open source din lume de gestiune a bibliotecilor. Folosit mai ales de bibliotecile publice cu fonduri nu foarte dezvoltate, KOHA posedă toate funcționalitățile esențiale ale unui SIGB : OPAC-ul, circulația documentelor și achiziția, prelucrarea etc.

După site-ul oficial al sistemului, funcționalitățile și atuurile cele mai importante ale Koha sunt :

- « - o interfață clară și simplă care permite bibliotecarilor și utilizatorilor să lanseze o cercetare direct de pe homepage ;
- câmpurile formularului de căutare sunt parametrabile ;
- un modul de achiziție este complet, cuprinzând și gestionarea bugetului și a datelor financiare ;
- pentru bibliotecile de talie mică modulul de achiziții e simplificat ;
- posibilitatea de a cataloga site-urile web ca documente sau ca link-uri către o notiță bibliografică existentă. »

2.2 SGBD-urile : Sistemele de Gestiune a Bazelor de Date

SGBD-urile sunt programe concepute pentru a gestiona bazele de date : tablele, atributele, căutarile în limbaj SQL, formularele etc. Piața este azi dominată de soluțiile propuse de către producătorii comerciali : IBM (DB2), Oracle (Oracle9i) și Microsoft (Access, SQL Server). Dar, cum funcționalitățile SGBD-urilor în cod sursă deschis sunt din ce în ce mai dezvoltate concurența din partea acestora începe să fie resimțită. Printre SGBD-urile open source, cele mai populare sunt :

- MySQL (<http://www.mysql.com>),
- MaxDB,
- Ingres,
- PostgreSQL (<http://www.postgresql.org>),
- Firebird.

Avantajele acestor sistemele sunt : costul mic (cost nul pentru licență, dar asistență adesea cu plată), fiabilitatea, rapiditatea instalării, simpla utilizare. PostgreSQL și MySQL au funcționalități similare; primul posedă mai multe funcții evolute, dar al doilea dispune de o bază mai importantă și oferă suport tehnic mai bogat atât din punct de vedere calitativ cât și cantitativ.

De departe, MySQL este cel mai cunoscut și mai utilizat sistem open source de gestiune a bazelor de date: este instalat pe mai bine de patru milioane de servere din toata lumea și continuă să fie descărcat de mai bine de 30 000 de ori pe zi. Yahoo ! îl utilizează pentru secțiunea de mici anunțuri, dar și pentru rubricile : Yahoo Sport, Yahoo News și Yahoo Finance. De asemenea, este utilizat și de Google, Cisco, NASA, Lucent Technologies, Motorola, HP, Xerox, Sony Pictures.

Prima versiune a MySQL (1.0) a ieșit în mai 1996, iar în octombrie se ajunsese deja la versiunea 3.11.1 (produsă de sistemul Unix Solaris). Simplitatea utilizării este punctul

forte principal ; apoi, MySQL permite crearea unui număr nelimitat de baze de date, de table și de atribute. Spre deosebire de alte sisteme de acest tip, MySQL oferă posibilitatea de a introduce date în UNICODE, ceea ce ușurează conceperea bazelor multilingve. El acceptă și caracterele în UCS-2 și UTF-8.

Limite :

- nu există posibilitatea de a face sub-interogări (SELECT în interiorul unui alt SELECT) ;
- nu pot fi definite procedurile SQL și nu pot fi plasate într-o bază pentru a le chema apoi printr-o simplă comandă (« stored procedures »).

Totuși, MySQL nu încetează de a evolua îmbogățindu-și și adăugându-și noi funcționalități ; cu un timp în urmă producătorul său a cumpărat societatea Alzato (specializată în clustere¹) pentru a putea oferi utilizatorilor săi posibilitatea de a regăsi rezultatele interogărilor lor afișate sub forma de dosare tematice.

2.3 Programele de gestiune a referințelor bibliografice

Un software bibliografic este un program conceput pentru a gestiona listele de referințe bibliografice. El permite, în același timp, stocarea și generarea într-o forma personalizată a notițelor, regăsirea lor cu ușurință în listele realizate, automatizarea formei citărilor și a bibliografiei (respectarea unui standard ales).

Atât cele open source cât și cele proprietare sunt puțin cunoscute și utilizate în biblioteci. Însă în centrele de documentare sau de cercetare științifică, ele sunt puternic exploatate pentru a ușura gestionarea muncii de stocare într-un singur spațiu a nenumăratelor notițe bibliografice cu care se lucrează zilnic.

Numărul unor astfel de programe, pe piață, este destul de mare, iar stadiul lor de dezvoltare este diferit de la un program la altul oferind funcționalități diverse și posibilitatea de a lucra cu același soft atât singur, cât și în echipă.

Cele mai cunoscute programe open source de gestiune a referințelor bibliografice sunt Wikindex, Refbase, Refdb, Jabref sau BibliOpéra.

2.4 Programele de gestiune a tezaurelor

Piața softwarelor capabile să gestioneze listele de descriptori (vocabulare controlate, listele de autorități, tezaure) nu este prea abundentă nici pentru soluțiile proprietare, nici pentru cele în cod deschis. Totuși, câteva sunt de reținut : Agrovoc (produs de FAO a ONU), Eurovoc (Uniunea Europeană), Cogitant, Brit-thesaurus sau Aiksaurus. Lipsind documentația, nu se poate face o descriere a acestora, decât după ce au fost testate. Dar este util a enumera principalele lor funcționalități :

- agăugare, modificare și suprimare a unui termen ;
- fiecare descriptor este eventual însoțit de unul sau mai mulți TA (termen asociat), TG (termen generici) și TS (termen specific) ;
- putem naviga între fișele descriptive ale termenilor ;
- posibilitate de a marca un descriptor precum « termen candidat ».

¹ Tehnologie ce permite gruparea rezultatelor unei interogări, ale unei cercetări după subiectul comun pe care-l abordează. Această tehnică este astăzi utilizată de câteva metamotoare precum Vivisimo (www.vivisimo.com), dar și de motoare de căutare online (Kartoo : www.kartoo.com). Cuvântul « cluster » vine din engleză unde semnifică « ciorchine », conducând astfel la ideea de « regrupare ».

3. Ce sunt sistemele de gestiune a referințelor bibliografice?

Putin cunoscute pe piața românească, utilizarea programelor bibliografice în spațiul francofon și anglo-saxon este destul de răspândită atât în lumea specialiștilor în documentare și biblioteconomie, cât și între profesioniștii altor domenii, în general doctoranzi și cercetători. Ele ajută la o mai bună gestiune a bibliografiei pregătite pentru o lucrare, o teză, un articol, o conferință etc. Utilizatorul nu are decât a completa câte o fișă pentru fiecare dintre documentele ce sunt prezentate în bibliografia respectivă. Câmpurile de completat corespund informațiilor ce trebuie să apară într-o descriere bibliografică și diferă în funcție de tipul documentului: monografie, articol, teză, colocviu, raport oficial etc. Programul va înregistra aceste date, iar la afișare le va ordona și ortografia conform normei alese de utilizator. O dată constituită lista bibliografică ea este introdusă (exportată) direct în documentul pentru care a fost creată și exact în locul indicat (la pagina, rândul, punctul precizat de utilizator). Dacă acesta dorește ulterior să facă modificări în conținutul bibliografiei sale, el le poate face fie de mână direct în document, fie în lista creată cu ajutorul software-ului care va opera respectivele modificări pe tot cuprinsul documentului : dacă o referință apare de mai multe ori în lucrare (în notele de subsol și în bibliografia finală, de exemplu) sistemul execută modificările automat peste tot.

Spre deosebire de software-le proprietare (comerciale) precum EndNote, programele bibliografice open source sunt adesea instrumente de lucru colaborativ și în consecință multi-utilizator permițând gestionarea unor baze de date bibliografice de mari dimensiuni. De obicei, există trei tipuri de profiluri : administratorul, utilizatorul înregistrat și utilizatorul ne înregistrat. Aceste programe sunt, în majoritate, concepute având în minte ideea unui laborator de cercetare în care echipa partajează o listă bibliografică unde fiecare membru adaugă noi referințe cu posibilitatea de a avea, în același timp, separat, una sau mai multe bibliografii cu adnotări personale. Filosofia acestor produse se bazează pe ideea că baza de date este constituită dintr-un corpus central de liste bibliografice tematice create și alimentate de administrator(i). Există un număr de utilizatori autorizați, cu parolă, pentru a avea acces la bază; ei au dreptul de a adăuga și de a modifica notițele. Dreptul de suprimare revine doar administratorului. Pentru utilizatorii autentificați, majoritatea software-urilor propun un număr de servicii specifice, precum posibilitatea de a avea propriile lor liste bibliografice, un stil personal de a scrie referințele, de a face un import de date dintr-o bază externă etc. În cazul în care baza este consultabilă online, toți utilizatorii Internetului vor avea acces, însă doar în mod vizualizare; aceasta înseamnă că ei pot face cercetări, vizualiza notițele care îi interesează și exporta rezultatele. Dar, ei nu au dreptul de a modifica baza centrală sau de a avea liste personale.

Există un mare număr de software bibliografice open source disponibile gratuit pe Internet. O cercetare de tip documentar relevă mai bine de 30 de astfel de programe capabile să gestioneze referințele bibliografice :

ALLBIB (allbib.sourceforge.net)	DOCUMENT DATADASE
BASILIC (http://artis.imag.fr/Software/Basilic/)	(http://docdb.sourceforge.net/)
BIBCURED (http://sourceforge.net/projects/bibcursed)	GBIB (http://gbib.seul.org/)
BIBEDIT (http://www.iui.se/staff/jonasb/bibedit/)	JABREF (http://jabref.sourceforge.net/)
BIBLIOGRAPH (http://www.bibliograph.org/)	LIBDB (http://www.libdb.com/)
BIBLIOPERA (http://bibliopera.mom.fr/)	LIT W 3 (soft german, fără site oficial)
BIBLIOSHARE (http://www.bibliograph.org/links/biblioshare)	MAMBO BIBLIOGRAPHY COMPONENT
BIBLIO X	(http://bibliography.mamboforge.net/)
(http://www.silmaril.ie/biblioX/biblioXdoc.html)	PYBLOGRAPHER (http://pybiographer.org/)
BIBLIOZ (fără site oficial)	PHPBIBMAN (http://phpbibman.sourceforge.net/)

BIBORB (http://biborb.glymn.net/doku.php) BIBULUS (http://www.nongnu.org/bibulus/) BIBUS (http://bibus-biblio.sourceforge.net/) BIBSTER (http://bibster.semanticweb.org/) CMF BIBLIOGRAPHY AT (fără site oficial) CTAN DIRECTORY: BIBLIO / BIBTEX (fără site oficial) DOCUMENT ARCHIVE (http://docarc.sourceforge.net/)	PHPBIBTEX (http://www.rennes.supelec.fr/ren/perso/etotel/PhpBibtexDbMng/) REFBASE (http://refbase.sourceforge.net/) REFDB (http://refdb.sourceforge.net/) TKBIBTEX (http://www.cat.csiro.au/cmst/staff/pic/tkbibtex.html) WIKINDEX (http://wikindx.sourceforge.net/) YAPBIB (http://www.cs.jhu.edu/~jcorso/yapbib/) Z NOTE (fără site oficial)
--	--

Afla-te într-o stare mai sau mai puțin elaborată, aceste programe oferă toate același gen de funcționalități: introducerea de informații bibliografice într-o listă sau într-o bază de date. În mare parte, ele sunt scrise fie în php (cu o bază MySQL), fie în Java, iar menu-ul este în limba engleză, indiferent dacă producătorul este de altă origine. De exemplu, RefBase este creat de un producător german, însă atât interfața cât și documentația sunt în engleză. De remarcat este și programul Allbib, conceput de un istoric român pentru a-i servi la organizarea referințelor bibliografice necesare studiilor sale. Allbib are, și el, interfața tot în limba engleză.

BibliOpéra este un produs francezesc, dezvoltat de departamentul informatic al Casei Orientului și Mediteranei. Limba interfeței este franceza, dar pentru următoarea versiune este prevăzută traducerea sa în engleză.

Pentru a avea o imagine mai complexă asupra funcționalităților pe care le poate avea un astfel de software, vom descrie aici unul dintre cele mai evolute programe bibliografice: **Wikindx**. Această soluție se bazează pe conceptul « wiki »² : toată lumea are acces și oricine poate contribui cu noi date. Terminologia utilizată de producător (de profesie informatician) poate induce în eroare un utilizator obișnuit cu termenii folosiți de regulă în documentare și în biblioteconomie. Conceptul „bibliografie” este folosit în două contexte diferite, dar cu sensuri apropiate. „Grupurile tematice” sunt liste bibliografice fiecare creată pe un subiect distinct și care împreună formează corpul vizibil și comun al bazei de date (al „macro-bazei”). Termenul propriu-zis de „bibliografie” este întrebunțat pentru a desemna lista de referințe a unui utilizator creată pentru a-i servi lui într-un interes personal. Ea mai este numită și „bibliografie liberă”.

Principiile fundamentale pe care funcționează baza de date sunt cele descrise mai sus : corpul de grupuri tematice este accesibil oricui însă numai persoanele autorizate au dreptul de a modifica datele.

Există, astfel, trei tipuri de profile : administratorul, utilizatorul înregistrat și utilizatorul neînregistrat. Administratorul este persoana (pot și mai multe) care gestionează macro-baza : grupurile („bibliografiile tematice”), conturile de utilizatori înscriși etc. Doar administratorul are dreptul de a șterge o notiță sau o listă din macro-bază. Dacă el activează funcția „Register” dă posibilitatea utilizatorilor de a se înscrie.

Astfel, utilizatorul înregistrat este o persoană autorizată cu login și parolă să accedă la back-office-ul bazei. O dată înscris, el poate contribui la alimentarea corpului comun de liste adăugând noi notițe și/sau îmbogățindu-le pe celelalte. Pentru a avea un control desăvârșit asupra bazei sale, administratorul are opțiunea de a fi avertizat la cea mai mică

² Un alt produs conceput pe sistemul wiki este « Wikipedia » : o enciclopedie online, unde utilizatorii pot adăuga noi termeni și noi sensuri.

modificare survenită; el este alertat de fiecare dată când cineva schimbă sau agaugă o referință. El va ști, astfel, cine, când și ce a modificat.

Utilizatorul înregistrat are mai multe drepturi și privilegii : el își poate crea propriile sale bibliografii (numite „libere”), în dosare separate – nu în corpul comun – selecționând din resursele din macro-bază care îl interesează sau adăugând altele din exterior. Acestea pot fi vizualizate de alți utilizatori (înscrisi sau nu), dar nu sunt modificabile; doar autorul lor le poate manipula.

Cei ce acced online la baza de date sunt utilizatorii neînregistrați, mai numiți și „în mod vizualizare”. Ei au dreptul de a face căutări, de a citi notițele și de a le exporta. Totuși, ei nu pot selecționa, modifica sau adăuga referințe. De asemenea, nu au dreptul de a-și constitui bibliografii personale. Tot ceea ce sunt autorizați să facă este cercetarea și vizualizarea notițelor existente.

În privința interogării bazei de date, există patru tipuri de căutare:

1. Afișajul general, pe liste. Această opțiune permite afișarea ansamblului de date triate după un criteriu ales de utilizator : alfabetic după numele autorului, după titlu, după editor sau cronologic după anul publicării ori după data actualizării fișei bibliografice. Această ultimă opțiune de triere este foarte utilă în momentul în care subiectul abordat de una din listele tematice interesează în mod deosebit un utilizator, iar acesta dorește să afle care sunt notițele adăugate de la ultima sa cercetare a bazei.
2. Selecția resurselor. Această opțiune se face în funcție de anumite criterii combinate: tipul de document (monografie, articol, teză, ...), grup tematic, autor, editor, revistă.
3. Cautarea rapidă (sau simplă). Acest tip de cercetare permite alegerea unor câmpuri din structura notiței (cu excepția numelui de autor), în care se caută un cuvânt sau o parte dintr-un cuvânt (sistemul permite truncierea), dar și de a combina aceste criterii cu tipul de document sau grupul tematic.
4. Căutarea complexă. Aceasta este practic inutilizabilă, întrucât ea oferă posibilitatea de a combina peste douăzeci de criterii diferite, utilizatorul putând fi oricând derutat. De altfel, folosirea acestui tip de cercetare este considerată de ultim recurs, rezervată fiind cazului în care au eșuat toate celelalte încercări de regăsire a unui item într-o bază foarte încărcată. Toate aceste opțiuni sunt comune tuturor utilizatorilor.

Tipurile de documente pentru care Wikindx oferă posibilitatea de a face o descriere specializată sunt :

- monografia ("book") pentru operele și actele de conferință imprimare și publicate;
- capitol de monografie ("book chapter"), de asemenea utilizat pentru comunicări imprimare și publicate;
- articol de periodic ("journal article") pentru articolele din reviste științifice (imprimare sau electronice);
- articol de ziar ("newspaper article"): pentru articolele cotidienele (imprimare sau electronice);
- act de colocvii ("proceedings") publicate doar sub formă electronică (într-o arhivă sau pe site-ul organizatorului colocviului sau conferinței în cauză);
- comunicare ("proceedings article") publicate doar sub formă electronică (arhive deschise, site-ul organizatorului, site-ul laboratorului unde e afiliat autorul);
- teză ("thesis / dissertations"): pentru tezele nepublicate;
- raport oficial ("government report / documentation") pentru rapoartele și studiile cerute de un guvern dând eventual un link spre versiunea electronică;
- raport ("reports / documentation") pentru toate celelalte tipuri de rapoarte și studii;

- resurse web ("Internet") pentru site-uri.

Este posibil la oricare din aceste tipuri de documente să adaugi textul propriu zis (full-text), însă în cazul unei difuzări online (pe Internet, Intranet, etc) a bazei aceasta înseamnă a da acces liber la resurse și, în consecință, trebuie ținut cont de respectarea dreptului de autor.

O altă funcție a Wikindx este cea de export. Orice utilizator poate exporta datele bibliografice selecționate într-un format la alegerea sa :

- RTF - cu posibilitatea de a alege numai anumite câmpuri, având diverse opțiuni de formatare;
- HTML - funcție ce generează automatic o pagină web gata a fi inserată într-un site, adăugându-i-se eventual un stil (Wikindx oferind o pagină „brută”);
- RIS - format adaptat importului din diferite alte programe bibliografice;
- EndNote - format adaptat programului EndNote;
- BibTex – standard bibliografic extrem de răspândit în toată lumea științifică.

Wikindx oferă și o altă funcție foarte utilă celor ce vor să respecte un stil bibliografic propriu. În primul rând el dă posibilitatea organizării notițelor într-un stil predefinit la alegere; el conține opt stiluri ce respectă standardele anglo-saxone. Însă, administratorul poate crea unul nou, iar un utilizator înregistrat care nu agreează nici unul din stilurile propuse, nici cele ale software-ului, nici cel al administratorului, își poate concepe unul personal.

Alte funcționalități:

- dat fiind faptul ca Wikindx este un instrument de lucru colaborativ³, este posibil ca două persoane să introducă în bază aceeași notiță. Totuși sistemul nu permite intrarea dublurilor : el va avertiza în situația în care un utilizator este pe cale să introducă o notiță deja existentă.
- există o listă cu numele tuturor autorilor prezenți în baza de date (un tip de index alfabetic) : atunci când un nou nume este adăugat în bază, o dată cu introducerea unei noi notițe bibliografice, el este înscris automat și în această listă. În momentul creării unei referințe, sistemul afișează lista autorilor permițând astfel selectarea lui direct de acolo și ușurând munca administratorului; condiția este bineînțeles ca numele autorul documentului descris să se găsească deja în bază. Dacă cel ce realizează notița ignoră această listă și preferă sa-l rescrie, programul înțelege că este vorba de același autor și nu crează dubluri. E indicat, totuși, a lua în calcul acest index, o dată pentru confortul celui ce introduce datele, dar și pentru a evita erorile de ortografie.

Inconveniențele Wikindx :

1. ergonomia : este imposibilă utilizarea butoanelor standard ale unei pagini web (« last page », « next page ») ; trebuie întrebuițată bara de navigare internă. După efectuarea unei căutări, la menu-ul intern sunt adăugate două opțiuni "Last Solo View" și "Last Multi View": ele permit afișarea ultimei notițe și, respectiv, a ultimei liste bibliografice consultate.
2. modulul « indexare » : nu există nici o metodă de a gestiona descriptorii dintr-o listă de autorități sau dintr-un tezaur. Totuși indexarea resurselor din baza de date este posibilă întrebuițând cuvinte cheie libere. Care se agaugă automat la o listă dedicată (tip index alfabetic). Această listă nu este modificabilă : nu pot fi agăugate

³ Mai multe persoane pot lucra asupra aceleiași probleme în același timp utilizând același program.

cuvinte cheie în avans; ele sunt înscrise aici pe măsură ce sunt introduse în referințele bibliografice.

Cu excepția software-ului BibliOpéra, nu există produse bibliografice care să ofere posibilitatea indexării documentelor cu ajutorul unui sistem organizat de descriptori.

3. importul notițelor nu este o chiar funcționalitate utilizabilă. Acesta se realizează pe sistemul : ”copy-paste”.

Multe alte programe bibliografice open source au această funcție integral operabilă. Sistemul importului de notițe este foarte practic, acestea fiind introduse direct în baza de date, nemaifiind nevoie să fie rescrise manual.

4. Concluzii

Pentru economia acestui articol am ales descrierea numai a unui singur program bibliografic open source; cu o utilizare destul de răspândită, Wikindx este unul dintre cele mai evaluate produse de gen. Există însă programe care au integrat și alte funcționalități mai avansate și mai adecvate noilor nevoi ale utilizatorilor. De exemplu, Refbase propune o metodă inovativă de a fideliza publicul unei baze de date : abonament la fluxurile RSS (Really Simple Syndication) – pentru a nu fi nevoit să se conecteze permanent la baza de date cu scopul de a cunoaște ultimele referințe adăugate, utilizatorul are posibilitatea prin acest „abonament” gratuit de a primi automat în lectorul său de RSS cele mai noi modificări ale bazei. O altă funcție interesantă propusă de Refbase este cea de a realiza un istoric al tuturor cercetărilor făcute în baza de date și de a da șansa utilizatorilor să le combine ulterior.

Piața programelor open source de gestiune a referințelor bibliografice este în continuă evoluție : constant apar noi produse, iar cele existente își îmbogățesc funcționalitățile. Există soluții bibliografice care la ora actuală sunt la a treia și chiar a patra versiune. Deși cele mai cunoscute și mai utilizate produse de gen sunt încă cele comerciale, OSS-urile devin o alternativă viabilă.

Bibliografie

FONTAINE, Alain. *Développement open source avec Windows*. Paris : Dunod, 2003. 322 p.

BRETTTHAUER, David. “Open source : a history”. In: *Information Technology and Libraries*. Vol. 21, n°1, 2002, p 3-10. ISSN 0730-9295

COYLE, Karen. “Open source, Open standards”. In: *Information Technology and Libraries*. Vol. 21, n°1, 2002, p 33-36. ISSN 0730-9295

Site-uri resursă:

Site-ul oficial « Open Source » : <http://www.opensource.org>

Site-ul oficial GNU : <http://www.gnu.org>

<http://sourceforge.net> – site ce publică proiectele open source.